

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
dvorišče, I. nadstropje.

Rekopisi se ne vračajo.

Let izhaja vsak dan razun nedelj in praznikov ob 4. uri popoldne.

Šteop uredništva ob 11. uri dopoldne.

Ne frankirani dopisi se ne sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uvažujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravništvo:
Schillerjeva cesta št. 3.
Naročnina znaša za avstro-ogerske dežele:
celoletno . . . K 25—
polletno . . . K 12.50
četrletno . . . K 6.20
mesečno . . . K 2.10
Za Nemčijo:
celoletno . . . K 28—
za vse druge dežele i. Ameriko K 30—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za oglase (inzerate) se plačuje od čveterostopne petit vrste po 12 h. za večkratni natis primeren popust.
Posamezna št. stane 10 h.

Štev. 19.

Telefonska številka 65.

Celje, v torek, dne 25. januarja 1910.

Čekovni račun 48.817.

Leto II.

Delitev dež. šolskega sveta.

Po listih se zadnje dni mnogo piše o delitvi štajerskega dež. šol. sveta v nemški in slovenski oddelek. Piše se tudi o glasovanjih v dež. zboru, o odklonitvi predloga, — potem zopet o odkazu istega naučnemu odseku. V zvezo se spravlja izstop klerikalnih slov. poslancev iz naučnega odseka in zopetna izvolitev klerikalca župnika Ozmeča in namestitvev poslanca Vrečka s poslancem Robičem. Iz teh zunanosti pa javnost ne more izvajati pravih posledic, kaj je na stvari. Zato izpregovorimo o tem nekaj besed.

Načelno stališče svoje stranke kot narodne stranke je v ti zadevi zastopal le poslanec dr. V. Kukovec in sicer po naročilu izvrševalnega odbora in glavnega zbora stranke, da se morajo vsa narodna in gospodarska načelna vprašanja spraviti javno vsaj na razgovor v dež. zboru. Kakor smo poročali, je stavil in deloma že utemeljeval zastopnik narodne stranke tudi v drugih zadevah načelno važne predloge v dež. zboru, akoravno ni bilo upanja za nje dobiti večino. Tako je stavil dr. V. Kukovec tudi predlog o samoupravi na polju šolstva in o ustanovitvi posebne dež. šolske oblasti za slovensko šolstvo. Ta predlog ni bil od nobenega dnevnega dogodka odvisen. Drugače je s predlogi nemškega nacionalca Wastiana in klerikalca dr. Vrstovška v ti zadevi. Wastian je stavil, ko je bil v Ljubljani v dež. zboru storjen za Nemce nengoden sklep glede ljudskega šolstva, v Gradcu predlog, s katerim bi naj bilo štajersko slovensko šolstvo izročeno še bolj nemškemu vplivu, kajti mestu Maribor in Gradec bi smeli po tem predlogu voliti še več članov dež. šolskega sveta nego doslej. Kler. predlog dr. Vrstovška, ki je bil vložen teden dni pozneje nego predlog zastopnika nar. stranke dr. Kukovca, si je tolmačiti kakor nastop tega gospoda ob priliki, ko je dr. Kukovec utemeljeval svoj predlog o slov. meščanskih šolah. Šlo se je klerikalcem za demonstracijo zoper za-

stopnika narodne stranke in tekmovalje z njim v istem predmetu. Če bise jim bilo šlo le za stvar, mogli bi bili glasovati kratko malo, kar so res tudi storili, za predlog dr. Kukovca, ne pa staviti ravno isti predlog z nekoliko drugačnim besedilom. Omenimo le, da bi utegnili postati besedi o klerikalnega predloga glede članstva v slov. odelku dež. šolskega sveta naravnost usodepolno za Slovence. Iz taktičnih narodnopolitičnih ozirov o tem obširneje ne govorimo.

Toda kaj je bilo z obravnavanjem teh treh dež. šolskega sveta se tičočih predlogov? Nemško-nacionalni predlog Wastianov ki je bil vložen dva dni prej nego dr. Kukovec in dober teden dni prej nego dr. Vrstovškov, je prišel že davno v razpravo, tako da je naučni odsek že 17. jan. imel o poročilu na zbornico sklepati, dočim tje predlog dr. Kukovca prišel šele drugi dan v zbornici prvokrat na vrsto, o dr. Vrstovškovem predlogu še pa sploh ni bilo ne duha ne sluha. Samo ob sebi je pač razumljivo, da bi se ti predlogi kot isti predmet zadevajoči bili morali skupno obravnavati, tako da bi prišli prilično skupno v odsek in da bi se tam o vseh skupno razpravljalo in sklepalo ter določilo poročilo za drugo branje v zbornici.

Velika napaka slov. klerikalne stranke je bila, da ni zastavila v tem smislu svojega vpliva pri dež. glavarju, ki je v seji 18. januarja izjavil, da bi bil to storil, če bi se mu bila le izrekla podobna želja. Slovenci so bili torej sami krivi, da bi se bilo skoro zgodilo, da bi storil naučni odsek o Wastianovem predlogu za Slovence usoden sklep, ki bi se skoro gotovo bil tudi v zbornici sprejel, predno bi zbornica sklepala o zadevnih slovenskih predlogih.

In kaj se je ukrenilo, ko je bila stvar že enkrat na ta način zavožena? Priznati moramo, da so slov. klerikalci sticili nekaj potez, ki so nas rešile vsaj grdega poraza, četudi praktičnega uspeha ne bodo imeli za Slovence. V tem oziru sledimo

le informacijam iz socijalističnih in nemških klerikalnih virov. Naravno je, da nemškim kmečkim poslancem Wastianov predlog, da bi v dež. šolskem svetu mestu Gradec in Maribor še bolj vladali, tudi ni dišal. Kar se nemštva tiče, gredo sicer nemški klerikalci in veleposestniki za Wastianom čez drn in strn. Pokazali so to pri vseh predlogih dr. Kukovca in tudi pri njegovem predlogu o samoupravi v narodnem šolstvu. Toda v naučnem odseku jim je bil Wastianov predlog vendar prenevaren kot zastopnikom kmečkih občin. Šli so torej roko v roki s slov. klerikalci Vrečkom in Ozmečem ter se odstranili od seje, ki je vsled manjkanja nekaj članov postala nesklepčna. S tem se je zadeva seveda le za kratko dobo odgodila ne pa zavrnila.

Kaj nam je soditi o dejstvu, da se je potem v petek 21. jannarja sklenilo v dež. zboru z glasovi Slovencev, socijalistov, nemških klerikalcev in veleposestnikov naenkrat, odkazati naučnemu odseku predlog dr. Vrstovška, akoravno je bil po bistvu enak predlogu dr. Kukovca, ki je pa bil v torek 18. jan. torej 3 dni prej z vsemi proti glasom Slovencev in socijalistov kratkomalo odklonjen? Socijalisti so glasovali obojekrat za predlog dosledno iz načelnega stališča, ker zagovarjajo narodno samoupravo kot načelo za rešitev narodnega prepira. Če bi se šlo za ljubezen do Slovencev, bi ne bili predloga niti dr. Kukovca niti dr. Vrstovška podpirali, kar so dokazali pri lex-Perek, kjer so glasovali z Nemci. Glede nastopanja veleposestnikov, ki so sicer nemško-nacionalni, in nemških jednako nacionalnih klerikalcev, nam je stvar presojevati iz dveh obzirov. Nemški klerikalci so iz strahu pred sprejetjem Wastianovega predloga hoteli, da pride poleg istega v jednaki zadevi še slovenski predlog v razpravo, da morejo potem proti obema glasovati in jih odkloniti. Zato so glasovali za odkazanje dr. Vrstovškovega predloga odseku in dobili od slovenskih klerikalcev kako nagrado za drugo po-

LISTEK.

Orlov in njegova žena.

Ruski spisal Maksim Gorki.
Preložil Fedor Gradišnik.

Dalje.

In lotila se ga je naenkrat silna jeza. Udaril je Matrono s stisnjeno pestjo na tilnik in zatnilil: „Copernica prokleta! Kaj hočeš? Igrati se hočeš z mano? Ubijem te, vlačuga!“

Udarec je bil tako močan, da je padla z obrazom na mizo. Toda takoj je zopet skočila kvišku, zrla je polna sovraštva in kljubovalnosti v možev obraz ter glasno in kratko zakričala:

„Udaril!“

„Molči!“

„Udari vendar, na! . . .“

„Ah, ti vražja ženska!“

„Ne, Grigorij, sedaj je dovolj; tega nečem več prenašati . . .“

„Molči!“

„Ne pustim več, da bi stopal name . . .“

Zaškripal je z zobmi in stopil korak nazaj — morda, da bi jo lažje udaril.

V tem trenutku pa so se odprla vrata, in na pragu se je pojavil dr. Vaščenko.

„Kaj je pa to? Ali ne vesta, kje sta? Kakšni prizori so to?“

Njegov obraz je bil strog in presenečen. Orlov ni bil ob pogledu nanj prav nič v zadregi, priklonil se mu je in rekel:

„Nič posebnega . . . mala desinfekcija med možem in ženo . . .“

In smejal se je doktorju krčevito v obraz.

„Zakaj nisi nastopil službe?“ je zaupil doktor odurno nanj, razburjen vsled njegovega smeha.

„Imel sem opravila . . . v lastnih zadevah . . .“ je dejal Orlov mirno in skomizgnil z rameni.

„Tako — in kdo je pa včeraj delal tukaj tak škandal?“

„Midva!“ je rekel Griška.

„Vidva? Jako dobro, jako dobro! Ha ha . . .“

Saj vidva delata kot bi bila tukaj doma. Potepaš se okrog brez dovoljenja! . . .“

„Saj vendar nisem tlačan!“

„Molči! Tu nista v krčmi, predrzneža! Pokazal vama bom, kje sta!“

Divja, predrzna sila, strastna želja, vse uničiti in se oprostiti dušo mučечеgega kaosa, se je naenkrat polastila Griške. Bilo mu je, kot da bo v prihodnjem trenutku storil nenavadno, veliko dejanje in z enim mahom raztrgal verige, oklepajoče njegovo temno dušo. Stresel se je, začutil v srcu prijeten hlad, stopil z mačje-veselim obrazom pred doktorja in dejal:

„Ne mučite vendar tako svojih pljuč, ne upijte tako! . . . Saj dobro vem, kje sem . . . v hiši morilcev!“

„Kako si rekel? Kakšna beseda je bila to?“ je vskliknil doktor v silnem presenečenju.

Griška je čutil, da je izgovoril nesposobno, silno razžaljivo besedo, a to ga ni motilo, ampak še bolj podžgalo njegovo predrznost.

„Bilo ni tako hudo . . . lahko jo boste pogoltnili! . . . Matrona vzemi svoje stvari!“

„Ne, moj dragi, tako hitro se ne bomo ločili!“ je rekel doktor z nič dobrega obetajočim glasom. „Najprej tvoj odgovor! . . . Tebe, lopov,

si hočem privoščiti . . .“

Griška mu je zrl kljubovalno v obraz — bilo mu je, kot da se dviga v zrak in diha vsak trenutek lažje.

„Ne vpijte vendar, Andrej Stefanovič! . . . Nikar se ne kregajte! Vi mislite, da lahko zmano poljubno komandirate, ker imamo kolero tukaj . . . Potem ste slabo poučeni! . . . Vse vaše zdravljenje ne pomaga nobenemu človeku in ni vredno piškavega oreha . . . In da sem imenoval vašo barako hišo morilcev — no . . . saj to je bilo nepotrebno, in rekel sem to sam, radi tega, ker sem bil razburjen . . . Toda slednjič . . . da tako upijete nad menoj . . . za to nimate nobene pravice . . .“

„Le nikakih izgovorov, dragi moj!“ je rekel doktor povsem mirno. „Čakaj, tebe naučim . . . He, pridite enkrat sem!“

Na hodniku se je nabrala že precejšnja družba gledalcev. Griška je mežikal z očmi in stiskal zobe.

„Jaz se nikakor ne izgovarjam in se tudi ničesar ne bojim . . . In če vam je toliko na tem ležeče, da se prepirate z mano . . . potem bom govoril tudi jaz!“

„Dobro, govori toraj . . .“

„V mesto bom šel in na ves glas upil: Otroci, poslušajte, ali veste, kako se ozdravlja kolera?“

„Ka—aj?“ je vskliknil doktor z izbuljenimi očmi.

„Da — in potem, bomo prišli semkaj in pričeli bomo enkrat z desinfekcijo, z iluminacijo celo . . .“

(Še pride.)

trebo. Veleposestnikom, ki so pa vendarle nekoliko vladi na uslugo, so dali slovenski klerikalci drugačen cukrček. Pred utemeljevanjem predloga dr. Vrstovška smo brali zjutraj v graških listih izjavo o klubovi seji slovenskih klerikalcev, kjer se je konstatiralo, da vlada sklepa dež. zbora o slov. dež. šolskem svetu ne bi predložila cesarju v potrjenje. Prepuščamo sicer javnosti sodbo, ali je z dostojanstvom stranke združljivo, predno pride njen predlog v razpravo, javno povdarjati, da ga vlada za slučaj sprejetja ne predloži cesarju v potrjenje. Vendar je bilo to lastno obglavljenje slovenskih klerikalcev nagib za vladi prijazne veleposestnike in nemške klerikalce, da so izkazali Slovencem uslugo, ki je le neznatne vrednosti, da so po izjavi slov. klerikalcev, da obupajo sami nad izvedljivostjo svojega predloga, glasovali vsaj za odkazanje dr. Vrstovškovega predloga v odsek. Tam moremo na podlagi opisanega razporeditve strank potem vsaj upati, da se pokoplje dr. Vrstovškov predlog poleg Wastianovega, ali pa, če se dr. Vrstovškov predlog odkloni, Wastianov pa tamkaj in v zbornici sprejme, da vsaj v cesarjevo potrjenje ne bode predložen. Slednje bi bila prevelika pustna šala.

Zadeva posebnega slovenskega dež. šolskega sveta je torej le v toliko napredovala, da se je štaj. dež. zbor moral z njo resno baviti, kar gotovo tudi ni brez pomena v naših razmerah.

In če odgovorimo kratko še na vprašanje, zakaj sta Vrečko in Ozmeč iz šolskega odseka izstopila in zakaj je slov. klerikalni klub dal tja izvoliti sedaj Ozmeča in Robiča, nočemo iskati globljih vzrokov. Zdi se nam le, da Vrečko že od prvega početka v jednaki meri kakor kak Terčev sploh v tak odsek ni spadal in sicer — iz enakih vzrokov, katerih ni težko zadeti.

Toliko se nam je zdelo potrebno pojasniti v zadevi delitve dež. šolskega sveta.

Politična kronika.

Štajerski deželni zbor.

29. seja dne 24. jan.

Predloženo je poročilo finančnega odseka o računskem sklepu splošnega štaj. učiteljskega pokojninskega zaklada za l. 1908 in proračun istega zaklada za l. 1910; dalje poročilo dež. odbora o prošnjah občin Vordernberg in Zg. Zeiring za podporo vodovodom. Predložen je tudi predlog posl. Vrečka, dr. Jankoviča in tt. za zgradnjo okrajne ceste 2. razr. iz Lesičnega čez Prevorje v Slivnico in Grobelno ter o preložitvi ceste iz Podsrede v Št. Peter pod Sv. gorami.

Poslanec Kern je utemeljeval predlog za zgradnjo ceste, po kateri bi se dalo priti krajšim putem iz Čmureka v Maribor. — Posl. Neger je stavil in utemeljeval predlog, naj bi v prihodnje pobirale davčne oblasti letne doneske obrtnikov k obrtnim zadrugam, zvezam in trgovsko-obrtni zbornici. Predlog se je odkazal obrtnemu odseku — Ob splošnem pritrjevanju zbornice je uteme-

ljeval posl. Hoffman Wellenhof predlog proti zvišanju tarifov na Južni železnici. Vkljub splošnemu odporu je vlada odobrila nove tovarne tarife. — Da bi duhove nekoliko pomirila, je obljubila, da so ti tarifi le provizorični za eno leto in da se bodo dovolile prevažanju gotovih predmetov, na pr. živil posebne ugodnosti. Hofmann je zahteval, da mora vlada te obljube tudi izpolniti — moramo pa se tudi boriti za to, da se bodo z Novim letom 1911 tovarni tarifi Južne železnice tako znižali, da bi ne presežali tarifov državne železnice. Ako nam vlada tega pri Južni železnici ne izposluje — pa bomo imeli tudi gluha ušesa za finančno sanacijo Južne železnice. Odobrilo se je poročilo o stroških za regulacijo Pesnice v občinah Pesniški dvor, Leitersberg in Traguč, nadalje se je dovolilo posojilo za razširjenje deželne podkovske šole in živalske bolnišnice v Gradcu in zvišanje obč. doklad nekaterim zgornještaj. občinam. — Prihodnja seja se vrši danes ob 10. uri dop.

d Khuenov programni govor. Včeraj je cela ogrska politična javnost pričakovala napeto, kaj se bode zgodilo ob prvem nastopu novega ministerskega predsednika Khuenov v dež. zboru. No — ni bilo ničesar posebnega. Justhovci so si posegli s predsedstvom v lase; najprej takrat, ko so videli, da bi vzela zbornica kmalu cesarjev rešpiskript o novi vladi na znanje; naskočili so predsedniško tribuno, razmetali akte in papirje in izsilili pretrganje seje. Na to so se pomirili, a na koncu se je zopet došlo do prepira zaradi poslovnika. Predsednik je zahteval naj se vladne predloge brevi manu odkazejo odsekom — temu so se pa hudo upirali justhovci. Do sklepa ni došlo ne v eni ne v drugi začetvi — in morda danes zbornica odkloni prvo in drugo ter tako Khuenov parlamentarno obglavi. Khuenov govor je bil prav medel in ubog. Začel je od Adama in Eve in potem prišel do trditve, da je vseh nesreč na Madžarskem kriva napačna volilna pravica. On da ne bode sprejel nobenega doslej znanega načrta o reformi volilnega prava na Ogerskem, toliko pa reče, da je nasprotnik pluralnosti in odkritosrčen pristaš splošne in enake volilne pravice. O gospodarskih in državnopravnih vprašanjih se je izrazil prav previdno in zavito, da bi si ne ustvaril preveč nasprotnikov. Velik apiavz v zbornici je pa vzbudila njegova grožnja, da bode parlament razpustil, ako se ne bode dalo z njim vladati. O današnji seji se da vtoliko prerokovati, da bode najbrž sprejeta Justhova nezaupnica vladi, katero je včeraj pred Khuenovim govorom utemeljeval.

d Grof Aehrenthal — pojde? Praška „Union“ je priobčila minulo soboto članek, v katerem znova opisuje ponesrečeno Aehrenthalovo politiko na Balkanu in spominja novo pečene grofa na znani francoski pregovor: Ni prochain, ni éloigné! Najprej se je Aehrenthalu „posrečilo“ z načrtom sandžaške železnice združiti Rusijo, Francijo in Anglijo v novo trozvezo, pozneje pa je z aneksijo povzročil državi več sto milijonov kron stroškov.

Pridobil nam je pač dragoceno prijateljstvo Nemčije! Pred kratkim je pa imel Aehrenthal z dopisnikom petrograjskega lista „Novoje Vremja“, Veselickim, pogovor, v katerem je napel naenkrat druge prijateljske strune. „Zeit“ spominja grofa Lexo Aehrenthala, da so ti poskusi sedaj precej odveč in da v najvišjih krogih, osobito v Belvederu prav nič ne obćudujejo znanih duelov Aehrenthalovih z ruskim ministrom za zunanje zadeve, Izvoljskim. V Berlinu in na Dunaju so baje mnenja, da bi bilo najbolje odsloviti Aehrenthala in Izvoljskega. Z omenjenim pogovorom se je hotel Aehrenthal rešiti, pa mu ni uspelo. Odhod Aehrenthalov bi pomenil presedlanje naše zunanje politike.

Drobne politične novice.

Skupna konferenca zastopnikov vseh čeških strank v češkem deželnem zboru se je včeraj bavila z izjavo nemškim strankam, kakor so jo predlagali konservativni veleposestniki o sporazumu z vlado. O sklepu še ni ničesar znaneza; pravi se samo, da so se češki poslanci popolnoma zjedini.

Verski boji v Buhari. Iz Buhare poročajo v Petrograd, da je došlo tam minule dni med suniti in šiiti (dve mohomedanski sekti) do krvavih bojov. Število mrtvih znaša prilično sto.

Bojkot pruskega blaga v Lvovu. — Včeraj se je vršilo v Lvovu zborovanje poljskih visokošolcev, katero se je med drugim tudi ukvarjalo z bojkotom pruskega blaga v Galiciji. Okrog 1000 dijakov je šlo po shodu pred podružnico pruske tvrdke Salamander iz Berlina, ki izdeluje čevlje, in je pobilo okna. Policija je komaj razgnala demonstrante.

Turški parlament. Zbornica je sprejela ponudbo princezinje Nazimeh, hčerke sultana Aziza, — katera prepušča parlamentu lastno palačo ob Bosporu.

Dnevna kronika.

v Furtimaši v Hercegovini. Znano je, da so svoj čas klerikalni fanatiki hrvatski, ko so na Hrvatskem začeli propagando s klerikalizmom in so ustanavljali svoj organ „Hrvatstvo“, lazili tudi krog takrat še živečega biskupa Strossmayerja, da bi dal novemu gibanju svoj „imprimatur“, da je pa on to odločno odklonil. Vkljub temu so izdali kmalu nato nek poziv, na katerem je bilo med drugimi podpisani tudi ime Strossmayerjevo. — Strossmayer je takoj izjavil, da on nikdar ni podpisal, in da so klerikalni fanatiki dali njegovo ime na okrožnico „furtim“ t. j. kradoma. Od tistega časa se imenuje klerikalce na Hrvaškem splošno „furtimaše“. — Vzled svojih bratcev-postenjakovičev so posnemali nedavno klerikalci v Hercegovini s sarajevskim biskupom dr. Štadlerjem na čelu. Poročali smo že, da je ta osnoval proti že obstoječi organizaciji hercegovinskih Hrvatov (Hrvatska narodna zajednica) drugo na klerikalni podlagi, „Hrv. katoliško Udrugo“. Pred nekaj dnevi se je vršilo ustanovno zborovanje in takrat se je prečitala med drugimi brzojavka, s katero mostarski biskup O. Fr. Baconjić pozdravlja zborovanje in izraža svoje soglasje z vsemi

Vojaško leto Pavla Poljanca.

Po pripovedovanjih in pismih prostovoljca Pavla Poljanca priobčila Ljudmila Novakova.

(Dalje.)

Približal se je božič. Nisem se peljal domu, daširavno bi bil dobil prav lahko dopusta dovolj. Vsi tovariši so se bili razšli in odpeljali, celo stotnik, nadporočnik in kadet. Meni, ki sem ostal edini iz naše šole v vojašnici, so poverili pisarno, blagajno s petimi kronami, vse ključje, sploh vse.

Dolg čas mi je bilo v snežnih dneh in nimam vam iz teh dni mnogo pripovedovati. Oglejte si rajši ob tej priliki mesto in poljske božične navade.

O Krakovem vam sedaj že lahko govorim; do božiča sem si bil pregledal in ogledal menda vse mesto in najvažnejše znamenitosti. Na mladega Slovana vplivajo krakovski utisi zelo močno, saj nosi to mesto znake in pečate vse poljske zgodovine. Krakovsko vreme je občutno hladnejše ko pri nas; mesto leži precej daleč na severu, hladno temperaturo pa povzroča tudi bližina Karpatov.

Pogled na mesto je krasen od vseh strani, zlasti iz gradu in oddaleč iz Mogilan, tri ure oddaljene vasi na južni strani. Življenja je polno vse mesto. Notranje mesto še ima dokaj starih ozkih ulic, zlasti židovsko mesto Kazimir (Kazimierz), novi deli mesta pa imajo seveda velikomestni moderni značaj.

Grad Wawel, ki se dviga na skali ob Visli, pravljajo neprenehoma. Do leta 1616 je bil grad sedež poljskih kraljev, — potem pa kasarna, bolnišnica in kaznilnica do najnovejše dobe, ko je odkupilo mesto s pomočjo dežele zopet grad od avstrijske vlade, da reši pogube svoj najdragocenejši biser. Grajska cerkev, gotski dom, hrani v svoji kripti telesa poljskih kraljev in najodličnejših narodnih

mož, med drugim Sobieskega, Poniatowskega, Kosciuszka. Tudi Mickiewicz, kralj pesnikov, počiva tu zraven svojih kraljevskih rojakov. Cerkev šteje obilo kapelic, menda kakih 20, v katerih stoje spomeniki kraljev in njihovih rodbin, generalov, škofov, nekteri izmed njih iz rdečega švedskega mramorja. Tu stoji spomenik Kazimirja Velikega, tam Bathorega, tu zopet srebrni sarkofag svetega škofa Stanislava, ki ga je baje ubil pred oltarjem »osojski mutec«, kralj Boleslav II. Poljaki imajo res veliko spominov vloje nekdanje slave. Kapelica Zigmunta I. nosi zlato streho še danes. In harmonija teh zvono! Veliki »Zigmunt« se oglasi samo ob največjih slavnostih (vlači ga baje 8 mož) in takrat brni njegov glas ure in ure daleč na rusko Poljsko, kjer ga poznajo kmetje in se opozarjajo:

»Ali sliši, v Krakovu zvoni Zigmunt?«

Nepozabne utise sem si ohranil od prvega obiska na Vavelu. Bilo je tretjo nedeljo meseca vinotoka. Do poljske zgodovine me je vleklo vselej srce, zato je tembolj vplival Vavel name. V kripti smo stopali skoz otvor v cerkvenih tleh. V naši družbi je bilo precej kmetov, Mazurov v narodnih nošah, meščanov obeh spolov in nekaj vojakov. Naš spremljevalec je privzdignil nad vsakim sarkofagom majhno svetilnico in izrekel rahlo ime tukaj počivajočega moža ter nekaj črtic iz njegovega življenja. Glas je čudno bobnel med grobnimi zidovi. Vse poslušala, vse molči. Spremljevalec utihne, vse gleda s spoštovanjem na sarkofag. Spremljevalec še drži svetilko in si motri občinstvo, kakor bi ga hotel opominjati, naj se spominja, kje je zdaj nekdanja Poljska. In kako delujejo ti grobovi na priprostega Mazura, kako močno ljubi poljski kmet svojo zgodovino! Ob grobeh vseh slavnejših mož, kakor Kosciuszka, Sobieskega, Zigmunta, Mickiewicza — slišim težko dihanje in zatajen jok. Slutil

sem dobro, da vidim tukaj najnežnejšo stran poljske narodne duše. Vse razlage še takrat nisem razumel in o marsikaterem možu mi ni bilo znano nič — saj veste, kako se v naših zavodih poučuje slovanska zgodovina, za katero se po mojem čutu celo mnogi slovenski profesorji premalo zanimajo. — Poljske kralje sem obiskal pozneje še drugič in in tretjič.

Središče krakovskega mesta je na velikem trgu, na »rynku«. Sredi ogromnega rynka stoje »sukiennice«, krasno velikansko poslopje iz 13. stoletja, ki so jo pozidali za Kazimira in nedavno zopet prenovili. V sukiennicah je bilo srce poljske trgovine in ne motim se menda, če trdim, da je v njih več stotin trgovskih in obrtniških zavodov.

Poleg sukiennic stoji stari rotovski stolp, v katerem je nastanila posadka glavno vojaško stražo. Tudi jaz sem stal tukaj na straži. Zimska noč je bila, huš, 9. grudnia. Kako milo je donela preko mene v mesto melodija, ki jo je trobil vsako uro čuvaj na stolpu marijanske cerkve na vse štiri vetre na spomin žalostnih dob tatarskih. Ta cerkev onstran sukiennic je tako domača, slovanska, polna živih pestrih barv in krasnih oltarjev. In kako ima zgodovino! V cerkev se stopa s trga po mnogih stopnicah navzdol, za toliko so privzdignili za štiri do pet stoletij v Krakovu tlak.

Nekdaj so naštel baje v Krakovu do 65 cerkva! Poljaki so pač že od nekaj pobožno ljudstvo.

Kaj vam naj povem o mestu samem?

Spomina je vredno novo poslopje jagiellonskega vseučilišča z lepo avlo. Pred kratkim je še moralo to vseučilišče, ki spada med najstarejše visoke šole, bivati v skromnih in skoro nedostojnih prostorih.

Zdelo se mi je, da živi v visokih krakovskih palačah in nizkih hišah nenavadno mnogo bolnih in

sklepi. Sedaj pa se je izkazalo, da biskup Buconjić ni poslal nikakega brzojava, ampak je že pred zborovanjem v pismu odgovoril dr. Štadlerju na neko zasebno pismo slednjega; v dotičnem pismu je Buconjić razložil svoje in duhovnikov svoje škofije mnenje o kongruji; glede „H. K. U.“ je pa izrecno pisal, da se v te stvari noče upletati, če pa se boka kaj dobrega in koristnega sklenilo, on ne bo proti deloval. — Tako se je torej tudi v Herceg-Bosni ugnezdilo pravcato „fartimaštvo“.

v Hrvati v Ameriki so za srbske „veleizdajalce“ na Hrvatskem zopet poslali znesek 2000 dolarjev ali 10.000 kron.

v Srbski „veleizdajalci“ pod „stroгим nadzorstvom“. Pred nekaj dnevi je hrvatska vlada izdala na velike župane ukaz, naj „čim najbolj vestno“ pazijo na srbske „veleizdajalce“ in vsak njihov korak.

v Volilne imenike za hrvatski deželni zbor sestavljajo sedaj oblasti na Hrvatskem in se pri tem poslužujejo najgnusnejših rabinacij in zlorab uradne oblasti. Sestaviti skušajo imenike, na podlagi katerih bi Raich in Frank dobila večino.

Društvene vesti.

d Telovadno društvo v „Sokol“ v Šoštanjju ima svoj redni občni zbor dne 26. t. m. ob pol 8. zvečer pri Cerovškem z običajnim dnevnim redom: 1. Poročilo odbora, 2. volitev novega odbora, 3. slučajnosti.

d Čitalnica v Šoštanjju priredi na pustno nedeljo kratko igro in maskerado, ki obeta nuditi mnogo zabave.

d „Nar. čitalnica“ v Slov. Gradcu priredi v nedeljo, dne 30. prosinca 1910 v dvorani „Narodnega doma“ v Slov. Gradcu velik predpustni ples, kateri bode prvi in edini te vrste v slovenjgraškem okraju in pri katerem sodeluje godba c. kr. pešpolka iz Celovca. Začetek točno ob 8. uri. Vstopnina 1 K. Kostumi dobrodošli! Slavna sosedna narodna društva se vljudno prosi, da se na to prireditev ozirajo. Prijatelji godbe in plesa pride v obilnem številu.

d Prostovoljno gasilno društvo v Trbovljah ima svoj letni občni zbor v nedeljo, 30. januarja t. l. ob 3. uri popoldne v stari šoli v Trbovljah s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelnika in tajnika, 2. Pregled računov društvene in benične blagajne, 3. Volitev, 4. Raznoterosti. Čl. gg. častni in podporni člani imenovanega društva ter oni, ki žele v društvo vstopiti, se vljudno vabijo.

d Kmet. bralno društvo v Vučji vasi na Murskem polju priredi v nedeljo dne 30. jan. ob 2. uri popoldne v šoli občni zbor po običajnem vspredu s pončnim predavanjem in petjem domačega mešanega zbora. Da se ga domačini in okoličani številno udeležite, vas vabi odbor.

d Ženska podružnica Ciril-Methodove družbe v Ljutomeru priredi na Svečnico v prostorih gosp. Vaupotiča javno tombolo in sicer ob 6. uri zvečer. K obilni udeležbi vabi odbor.

d Veteransko društvo za Ljutomer in okolico (s slovenskim poveljem) ima svoj občni zbor v nedeljo dne 30. prosinca 1910 ob pol 9. uri popoldne v Franc. Jožefovi šoli v Ljutomeru po običajnem vspredu. Uljudno vabi za polnoštevilno udeležbo odbor.

d Čitalnica v Ljutomeru ima svoj redni občni zbor na svečnico dne 2. svečana 1910 ob 7. uri zvečer v prostorih čitalniških pri g. Fran. Sršnu v Ljutomeru. Vdeležite se ga udje polnoštevilno!

trpečih ljudi. Često vidite med gospodi in damami in preprostimi ljudi obraze, ki izražajo, da ti ljudje niso zdravi. Zdelo se mi je, da gospodarijo nad Krakovem velikomestne bolezni mnogo huje nego v Pragi ali pa na Dunaju. Toda vse množice ljudstva govore enoten jezik, povsod vam udarjajo na uho blagodejni mehki glasovi poljski in le malokdaj slišite tujca. Židje seveda imajo v medsebojnem občevanju svoj lastni žargon. Res je, o židih še vam moram poročati.

Židje so se nastanili v Krakovu baje že v sivih srednjeveških dobah, gotovo že pred letom 1300. Kralj Kazimir Veliki jim je bil naklonjen, zlasti odkar si je bil izbral židovsko ljubico, krasno Estero, ki ji je zgradil čudovito krasen gradič Lobzov (Lobzow) pri Krakovu. Toda prijateljstvo z židi je imelo krute posledice, kar se tiče splošnega blagostanja in нравnih razmer. Ustrašil sem se bil židov, ko sem hodil prvi dan po krakovskih plantah blizu kazimirskega mesta, kjer sem našel vse polno umazanih Abrahamovih sinov v dolgih temnih kaftanih in z dolgimi lasmi. Koliko pa jih hodi, sedi in poleže še le v Kazimiru samem! Židovke so seveda drugačne; med njimi najdete mnogo krasnih tipov, toda krasota jim ovne večinoma prezgodaj. V šestnajstem letu so židovke že najkрасneje razvite dekleta, po tridesetem letu pa so že čisto suhe starke. Da se vidi med kristjankami istotako mnogo krasotic, kaj bi vam to posebe omenjal! Poprečno pa se lahko merijo naše Slovenke s Polkami.

Sel sem o božiču po Florijanski ulici zvečer po šestih. Snežilo je. Oledam navzgor in zdi se, kakor bi nad svetilkami vse plesalo in se sukalo. Prijetno je bilo med ljudmi.

Dalje prihodnje.

Štajerske novice.

z Slovenski železniški uradniki, pozor! Dejstvo, da se ima postaviti avstrijsko društvo železniških uradnikov na nemškonacionalno podlagi, je zagotovljeno. Samoobsebi je umevno, da pod temi pogoji ne bode hotel noben slovenski uradnik dalje ostati v tej organizaciji. Gotovo je pa tudi, da bode društvo, ki mu bodo načelovali nedvomno najhujši nacionanci, skušalo uveljaviti neko ekspanzivno politiko na škodo Slovanov. Neobhodno je tedaj potrebno, da se tudi jugoslovanski železniški uradniki strnejo v tesne vrste, da jim bo mogoče uspešno braniti ne samo svoje stanovske, ampak tudi narodne koristi. Kako se naj to zgodi, se bomo posvetovali v nedeljo 30. prosinca 1910 ob 4. uri popoldne na Zidanem mostu pri Juvanciču. Tega posvetovanja se udeleži tudi društvo jugoslovanskih železniških uradnikov in častna dolžnost vsakega našega tovariša je, da, ako le mogoče, gotovo pride. Pokažite, dragi rojaki-tovariši, da prav nič ne zaostajamo za Nemci, kadar nam je braniti naše narodno-stanovske dolžnosti in koristi. Kličite Vas stanovska dolžnost, zatorej vsi na krov!

Pravosodni minister tožen. V tem oziru so zadnje dni listi mnogo pisali. Res toži Celjanka Marija Kalivoda pri deželni sodnji na Dunaju ministru dr. Hochenburgerja, ki je bil prej v Gradcu odvetnik, zaradi odškodnine 1700 K. Marija Kalivoda je imela na hiši svojega varuhav Gradcu v zemljiški knjigi in sicer na prvem mestu zavarovano terjatev 5000 K. Varuhu je šlo slabo in je hotel dobiti posojilo, posojilnica je pa hotela biti na prvem mestu zavarovana. Ker se je šlo za varuha in ml. Kalivoda, je sodnija določila dr. Hochenburgerja, da zastopa koristi mladoletne. Ta je vsled prigovarjanja varuha podpisal v imenu ml. Kalivode listino, da se sme posojilnica vknjižiti na prvo mesto, ml. Kalivoda pa s svojimi 5000 K na šesto mesto, tako da je bilo 52.000 K spredaj. Dr. Hochenburgerju so zvedenci rekli, da je hiša itak 80.000 K vredna in trgovina varuha tudi 20.000 K. Tudi sodnik, sedajni nadsvetnik Bischoff je bil zadovoljen. Hiša je pa prišla na dražbo in je bila prodana le za 50.000 K, trgovina pa za 1000 K. Marija Kalivoda ni nič dobila. Če bi bila ostala na prvem mestu vknjižena, bi bila dobila svojih 5000 K. Kriv je bil izgube gotovo dr. Hochenburger, ker se je preveč zanesel na zvedence. Zato bi bil moral tudi škodo poravnati, če se tako zmotil. Pa ni hotel. Ko ga je Marija Kalivoda hotela tožiti, so jo njegovi prijatelji zapeljali, da ni njega tožila, ampak sodnika in erar. Tožba je bila zavrnena iz razloga, da se mora najprej vendar preiskati, ali ni vzrok predlagatelj dr. Hochenburger. Potem je tožila Marija Kalivoda dr. Hochenburgerja. Seveda je našel dr. Hochenburger zopet prijatelje, ki so pregovorili Marijo Kalivoda, da je od tožbe odstopila proti temu, da ji je dr. Hochenburger plačal mesto 5000 K le 1500 K. Marija Kalivoda je bila v veliki stiski, ker je bilo zaradi ponesrečene prve pravde od erarja zaradi stroškov pohištvo zarubljeno, kar so dr. Hochenburgerjevi mešetarji izkoristili. Tudi so Marijo Kalivodo krivo podučili, češ, da je sama tudi nekaj kriva, ker ni takoj rubila varuha, ko je polnoletna postala in se proti nesrečni listini, da se vknjiži za 52.000 K, ni branila. Potem je še Marija Kalivoda po dolgih tožbah od dolžnikov varuha še sicer nekaj iztirjala, za 1700 K je pa še danes vsled ministrove malomarnosti oškodovana. Zadeva za Marijo Kalivoda, ki živi v revščini, seveda ne stoji ugodna, ker je privolila v omenjeno poravnavo. Toda poskusila je vendar s tožbo in če bi bil minister pravice tudi pravičen človek, bi bil že davno plačal, kar je četudi ne namenoma pa po neprevidnosti zakrivil. Tako stoji ta zadeva.

z „Celjsko pevsko društvo“ uprizori v nedeljo 30. t. m. v celjskem „Narodnem domu“ svetovnoznano igro „Revizor“, slavnega ruskega pisatelja Gogolja. Da ne bode pomot, omenjamo izrecno, da te igre ni zamenjati z „Revizorjem spalnih vozov“, ki se je uprizorila na našem odru pred leti.

z Nova repatica. Od prilično polšeste do šeste ure zvečer se opazuje na večernem nebu malo nad obzorjem kake 4 metre zapadno od večernice (Venus) že par dni krasen nov komet, vidljiv s prostim očesom, svetel kakor zvezde drugega svetlobnega reda. Prvotno se je mislilo, da je to znani Halleyev komet, ki bi imel glasom prerokovanja Halleyevega (slavni angleški astronom 17. stoletja), da se povrača ta komet vsakih 75 let, letos aprila meseca trčiti ob našo zemljo. Sedaj pa se je spoznalo, da je čisto nova repatica. Rep novega kometa je podoben pahljači, je dolg šest ločnih stopinj in se vidi v smeri od solca proti Veneri. Na zvezdarni v Johannsburgu v južni Afriki so odkrili komet že 15. t. m.; na dunajski zvezdarni so ga opazili danes teden opoldne, v Cambridgu na Angleškem pa v sredo zvečer. Profesor zvezdoslovja v Cambridgu je izjavil, da ta komet ni stalni gost osolnčja, ampak

je popolnoma nov nebesni popotnik, ki je takorekoč le zašel v naš solčni sestav, a naz bode zapustil in odšel v neskončne svetovne daljave, odkoder se več ne povrne. Krstili so ga z imenom „Komet 1910 a“. Enake le mimoidoče komete se opazuje vsako leto in se je na primer videl leta 1907 komet (Daniel) enake velikosti v zgodnjih jutranjih urah. Halleyev komet pa že tudi prihaja, in sicer se nahaja sedaj nekoliko vzhodno od večernice nad planetom Saturnom, ter se z daljnogledom že opazi rep, katerega svetloba jako narašča. Sredi februarja — pravijo zvezdoslovci — se ga bo videlo že s prostim očesom. — Opozarjamo prebivalstvo, naj si ob jasnih večerih ob zgoraj navedenem času ogleda novo nebesno prikazen.

z Zahvala. „Klub slovenskih naprednih akademikov v Celju“ je daroval iz „Narodne zbirke“ „Ljudski knjižnici“ v Ljutomeru 50 K. Za ta velikodušni, pri nas na meji res prepotrebni dar, zahvaljuje se najiskrenejše odbor.

z Poročilo se je v Petrovčah dne 24. t. m. gosp. Miha Vranko, mizar v Žalcu z gđ. Marico Farčnikovo iz Zg. Loznice. Obilo sreče.

z Zahvala. Vodstvo prostovoljne požarne brambe v Žalcu izreka tem potom najprisrčnejšo zahvalo vsem cenjenim rednim podpornim članom in občinstvu sploh za dosedanje prispevke v nabavo gasilnega orodja. Prosimo, da še v bodoče podpirate to koristno in potrebno društvo.

z Ciril-Methodova podružnica na Vranskem nam je priredila v nedeljo 23. t. m. v salona g. Košenine zopet eno onih lepih domačih slavnostij, ki bi služile vsakemu kraju v čast in naj bi bile v vzgled našim narodnim društvom po Štajerskem! Kogar ne očara petje našega zbora in kdo ne ceni in spoštuje te požrtvovalnosti, vztrajnosti in delavnosti vranske podružnice, ki zbira okrog sebe častite gospe in gospode in ves mlad in vesel naraščaj, ki tako lepo oživlja in izpolnjuje narodno življenje v tem trgu. Potovalni učitelj Ciril-Methodove družbe gosp. Ivan Prekoršek nam je v svojem govoru podal živo sliko slovenskega narodnega preporoda od prvih početkov slovenskega narodnega življenja do dobe taborov. Iz malih, neznanih početkov smo v tej kratki dobi mnogo dosegli v kljub vsem oviram, ne z jadikovanjem, ne z obupavanjem, ampak s trdno voljo, vztrajnim delom in znanjem v lastno silo. Oficijelnemu delu je sledila prav neprisiljena domača zabava, dokler ni „popolnočni“ vlak zaključil lepega večera.

z Za družbo sv. Cirila in Metoda se je nabralo 10. t. m. v gostilni Fr. Štauta, pos. v Lačji vasi 6 K v veseli družbi došli prijateljev gg. Fr. Gregorevčiča in Fr. Rožmana iz Malega Vrha. Živela častita rodoljuba! Na svidenje zopet kmalu pri g. Štautu!

z Smešni slovenjgraški Nemci. Kakor smo v našem listu že javili, priredi narodna Čitalnica v Slovenjgradu 30. t. m. predpustni ples z vojaško godbo pešpolka št. 17 iz Celovca. Zaradi tega so slovenjgraški Nemci kar iz sebe! V graškem „Tagblattu“ pišejo: „In vojaška godba pride, vendar pride! Slovenjgraški Nemci ne razumejo, kako more vojaška godba sodelovati pri „izzivajoči“ narodni slavnosti in odločno protestirajo proti „izzivanju“ z vojaško godbo.“ — Saprment, ta protest bo pa zalegel! Da bi vsaj izvirali iz kakega boljšega čustva ko iz gole — zavisti. Pevabite vendar tiste slovenjgraške — Tirolce, ki se toliko spodtikajo nad „izzivajočo“ predpustno veselico, na ples, da se jim ne bodo cedile tako očitno sline po vojaški godbi! Pod pogojem seveda, da plača vsak trojno vstopnino v prid Ciril in Methodovi družbi. Potem jim bo pa lažje!

z Iz Trbovelj se nam piše: Dobili smo precej hud mraz; jedna njegovih prvih posledic je ta, da je tukajšnji „Čnk“ po dveletnem mučnem in žalostnem životarjenju zmrazil. Naše sožalje!

z Iz Brežic. Vabila za sokolski ples na svečnico 2. prihodnjega meseca so se te dni razposlala. Odbor telovadnega društva „Sokol“ prosi vse one, ki morebiti niso prejeli vabila in se nameravajo udeležiti plesa, da naznanijo odboru svoj naslov.

z Iz Brežic. Naselil se je tukaj v hiši nasproti gostilni Klaužer ključavničarski mojster g. Rudolf Klakočar. Ker je ta edini narodni ključavničarski mojster v Brežicah in izvrsten delavec, ga sl. občinstvu priporočamo.

z Železnična zveza Ptuj-Maribor. S prvim majnikom bo vozil lokalni vlak iz Ptuja ob 11. uri 17 min. dopoldne in bode prišel v Maribor ob 12. uri 18 min., tako da bode imel zvezo z brzovlakom v Gradec in na Dunaj.

z Iz Rajhenburga. V nedeljo 16. prosinca smo tu ustanovili odsek „Krškemu Sokolu“. Brez vsakega bobnanja se je zbralo pri Leskošku lepo število zavednih tržanov, ki so vsi stopili za sokolski prapor. Pristopilo je kar 30 izvršujočih članov. Ustanovitvi so kumovali popolnoma nepričakovano dragi gostje iz Brežic. Izmed teh se moramo prav srčno zahvaliti gosp. dr. Stikerju in g. Šetincu, ki sta nam darovala vsak po 10 K. Tudi g. Schweiger je daroval 2 K. Navdušenje za odsek kipi vedno bolj. Dne 20. prosinca smo že začeli z vajami. Telovadci so bili zbrani do malega vsi. Želimo, da bi šlo vedno tako naprej. Nazdar!

z Plesni venček Narodne Čitalnice in Ptuj-skega Sokola se vrši dne 2. februarja t. l. in ne, kakor je bilo že objavljeno, 5. februarja.

z Iz Ptujja. Slavna cesarsko-kraljeva okrajna sodnija v Ptujju je oprostila tukajšnjega polic. stražmojstra od krivde, da je pri aretaciji lahko telesno poškodoval kmečkega fanta Konr. Repeja. Čudno pa je to, da se vkljub temu, da stvar nikakor ni pojasnjena, ni niti poškodovanec z aslišal niti od njega predlagane priče. Sicer pa še ni padla zadnja beseda. O celi stvari bomo govorili na kompetentnem mestu.

z Iz Ptujja. V našem „Narodnem domu“ zmanjka včasih Ciril-Metodovih vžigalic. Želimo, da se to v bodoče ne bi ponavljalo.

z Iz Ljutomerja. Anton Jandl v Ljutomeru je napravil z najboljšim uspehom izpit za zidar-skega mojstra pri c. kr. vladi v Celovcu. Častitamo in ga prav toplo priporočamo občinstvu!

z Ušel je iz zapora pri Ljutomerskem okr. sodišču čevljarski pomočnik Rudolf Kovačič. Bil je zaprt, ker je ukradel lepo Styria-kolo. Lastnik se naj oglasi pri Ljutomerski sodniji.

z Iz Št. Ilja v Slov. gor. Dne 27. t. m. se vršijo pri nas občinske volitve. Slovenski volilci, vsi na krov, da zmagamo, naj nikdo izmed Vas ne ostane doma, bodisi z izgovorom kakoršnimkoli. Enkrat zamujeno, mnogo zamujeno.

z Od Sv. Lenarta v Slov. gor. Za one občine tega okraja, ki so bile prizadete 24. julija 1909 po toči, je podelila država 16.000 K in dežela 3300 K v podporo. Denar se bode razdelil dne 4. svečana t. l. pri Sv. Lenartu.

z Iz Lučeške vasi. Dne 26. in 27. t. m. se vršijo tukaj volitve v občinski odbor. Dosedaj je uradovala naša občina v slovenskem jeziku. Volilci, glejte, da bo tako tudi v zanaprej!

z Umrl je v Gradcu bivši varaždinski veliki župan baron Radoslav Rabido Zichy. Truplo prepeljejo v Gornjo Reko pri Varaždinu v družinsko rakev.

z Mnogo snega je padlo na Zg. Štajerskem. Kakor nam poročajo iz Gradca, je na železnici Vordernberg-Eisenerc začasno promet ustavljen.

Bratoma dr. Gustavu in dr. Benjaminu Ipavicu, slavnima slovenskima skladateljema spomenik!

(Klic slovenskemu narodu!)

Ko slišiš glasiti se Tvojega naroda najboljša imena, glasita se tudi imena dr. Gustav Ipavic (* 15. avgusta 1831, † 21. avgusta 1908) in dr. Benjamin Ipavic (* 24. decembra 1829, † 20. decembra 1908). Zibeljka tekla je obema v Št. Jurju ob juž. žel., umrla sta hitro zaporedoma prvi v Št. Jurju, drugi v Gradcu. Bila sta velezaslužna moža. Oba zdravnik, ljubljena od svojih bolnikov, izvrševala sta čez 50 let zvesto svoj poklic; Benjamin mnogo let brezplačno kot primarij otroške bolnišnice v Gradcu. Gustav je bil 35 let župan in častni župan v Št. Jurju ob juž. žel., častni občan mnogo slovenskih občin ter ima tudi trajne zasluge v kmetijskih panogah.

Bila sta častna člana mnogih slovenskih domačih in tujih društev in sam cesar ju je odlikoval. Ob njih smiti pisali so celo nemški časniki v obsežnih člankih tako, kakor se piše le o velikih možeh — polno priznanja, hvale in občudovanja. Hvaležnost za tako delovanje opravičila bi sama na sebi spomenik in vendar vse te zasluge izginejo proti temu, kar sta bila imenovana Slovincem kot narodna skladatelja.

Kdor ju je poznal osebno, opazoval je njih ljubeznivo vedenje, primerno duševnemu položaju vsakogar, s katerim sta občevala. Njih značaj v bistvu vesel, prilagajal se je vsakemu položaju,

vsaki starosti in vsaki struji. Take so tudi njih skladbe. Prilagodijo se vsakršnemu srčnemu občutku.

Te pesmi budijo ti sleherni dan dušo k oni plemenitosti, katero sta vlivala iz svojega globoko čutečega srca brata Ipavica v svoje pesmi: ljubezen, prijateljstvo, čut za pravico in narodni ponos odmeva iz njih. — Pesem učinkujoča tako, je utrinek onega večnega solnca, ki ogreva srca in ki se imenuje „umetnost“!

Cela vrsta najkrasnejših melodij bila je ustvarjena tako, da zadene vsaka pravo srčno struno. Tako je vglasbil Gustav pesmi „Mrak“, „Kje so moje rožice“, „Oblačku“, „Mrzel veter“, „Tam za goro“, „Sredi vasi“, „Savska“, „Zvečer“, „Jutri“, „Pod lipo“, „Perice“, „Planinska roža“, „Danici“ in nebroj drugih — „blesteča verižica muzikalčnih biserov“. — Kako priljubljene so njegove pesmi, le en vzgled: Ko so dobili pevci „Glasbene Matic“ v Ljubljani vabilo neke trdke peti v gramofon najlepše slovenske pesmi, peli so jih pevci 14, ne da bi znali za skladatelja. In ko so se zahtevala imena dotičnih skladateljev, pokazalo se je, da je bilo od teh 15 pesmi 11 Gustav Ipavčevih.

Benjamin se je povzpел v enem oziru še višje. Uvažujoč pomen pesmi za kulturni ugled vsakega naroda, ni ostal zgolj pri mali obliki takozvane „narodne pesmi“, temveč podaril je Slovincem skladbe večjega obsega, kakor „Kdo je mar“, opereto „Tičnik“ in opero „Teharski plemiči“, ki je bila prva slovenska opera — a tudi ta v popolno narodnem duhu. V Teharskih plemičih kaže vrline naših rojakov preteklih dni, ki so si vsled svoje hrabrosti izvojevali plemstvo. V izvolitvi tega predmeta za svojo opero vidi še ljubezen do njegovega roda, za katerega mu ni bila prevelika nobena žrtev.

Zatorej se ni čuditi, da so vspele bratov Ipavicev melodije takrat najlepše, kadar so opevale domovino. „Bodi zdrava domovina, mili moj slovenski kraj“ poje Benjamin in „Slovenski deželi enake ne vem“, poje Gustav.

Domovini služiti s politiko pa jima ni bilo dano. Njun miroljubni značaj jima tega ni dopustil. In vendar sta na političnem polju dosegla več, nego marsikateri nadarjen politik. Pred nekolicimi desetletji vladala je še neka rapetost med Hrvati in Slovenci, ki je sedaj izginila in napravila prostor najpristranejšim odnošajem. In da se je to doseglo, k temu sta pripomogla ne malo tudi brata Ipavica, ne morebiti s političnimi čini, temveč s svojimi pesmimi. Ipaviceve pesmi se pojejo na Hrvaškem ravno tako pogosto, kot na Slovenskem. Ipavicevo pesem slišiš sleherni dan v zadnjem gorskem kotičku in na blestečih mestnih koncertih na Hrvaškem nič manj kot na Slovenskem. Tudi pri drugih slovanskih narodih sta Ipavica ljubljena domačina. In pesem „Slovenec sem“, katero je vglasbil Gustav, poje sedaj že vsa slovanska plemena na p. met in je ta pesem tolmač drugim slovanskim narodom, kako čuti Slovenec: dobi hlapčevanja je konec — „s ponosom reči smem, Slovenec sem“.

Na tej pesmi, ki je postala nova slovenska himna, navdušujejo se tudi ostala slovenska plemena. Sama ta pesem zaslužila bi spomenik! — Okoli 50 let prepevala sta brata Ipavica Slovincem nove pesmi, ki so vsakemu Slovincu srčni zaklad. Te pesmi so seme, iz katerih je vzklilo lorvorjevo listje, s katerim venča Slovenec svoje mojstre pevce. Vidni znak v to bodi spomenik! Iz najrazličnejših krajev naše ožje in daljne domovine sliši se glas: „Stavimo bratoma Ipavcema spomenik!“ „Glasbena Matica“ v Ljubljani, „Sentsjurski komite ad hoc“, nebroj slovenskih društev in bratje onkraj Sotle kličejo: **Ipaviceva spomenik!** — Stal bo v Št. Jurju pred novo šolo, učenec vsaki hip na ogled, vsakemu domačinu v bodrilo in ponos ter tujcu v spoštovanje; stal bo za Št. Jurij in za celo slovensko ozemlje; stal bo, sedaj in vedno glasno kliče: „Tako slavi slovenski narod svoje velike možel!“ V to naj prispeva vsa naša domovina, društva naj prirejajo večere itd. in darove bo izkazoval „Komite ad hoc“ v domačih častnikih.

Za Hrvate: Milan Krešič, predsednik saveza hrv. pjev. društava v Zagrebu. Janko Barle, prebendar prvostolne cerkve v Zagrebu. Za Čehe: Oskar Netbal, koncertni ravnatelj dunajskih glasbenih ume nikov. Za Slovence: Matej Hubad, koncertni vodja „Glasbene Matic“ v Ljubljani. Dr. Vladimir Ravnihar, predsednik Zveze slov. pev. društev. Prof. Anton Štritof, predsednik „Glasbene Matic“ v Ljubljani. Dr. Gojmir Krek, urednik „Novih akordov“. Za krajevni odbor v Št. Jurju ob juž. žel.: Franjo Kartin, t. č. predsednik ad hoc. Anton Sivka, t. č. podpredsednik ad hoc. Janko Artmann, t. č. blagajnik ad hoc. Josip Drofenik, t. č. tajnik ad hoc. Dr. Josip Povalej, dr. Josip Ipavic, dr. Anton Schwab, t. č. odborniki ad hoc.

Najnovejša brzojavna in tele- fonična poročila.

Povodenj v Parizu.

Pariz, 25. jan. Danes po noči, in sicer proti jutru, je začelo grozno snežiti. Vsled obilnih padavin ni upati, da bi voda po mestu padla. Vsi zapadni in vzhodni deli mesta so pod vodo. Istotako je pod vodo cela okolica.

v Pariz, 25. jan. Francoski drž. zbor je dovolil onim, ki so vsled povodnji prizadeti, 2 milj. frankov kredita.

v Pariz, 25. jan. Sena je naraščala celo noč. V 10 mestnih okrajih imajo po kletih polno vode. Voda je vdrla tudi na kolodvor orleanske železnice, raztrgala tlak in se razlila po sosednih ulicah, Telefonske zveze z okraji, ki so pod vodo, so pretrgane; nad 2000 abonentov je brez telefona. — Danes zjutraj se je podražila zelenjava v mestni tržnici za 25%. Tudi za druga živila naraščajo cene. Promet podzemeljske železnice iz borznega trga v Saint Lazare so vstavili, ker se boje, da bi voda predrla stene v predoru. Mestni prekop se vdrl v ulici Saint Honore. Zjutraj je izbruhnil v južnem delu Pariza velikanski požar.

Volitve na Angleškem.

v London, 25. jan. Dosedaj je izvoljenih 331 unijonistov, 201 liberalcev, 34 socijalistov in 70 nacionalistov.

Neutralizacija mandžurske železnice.

d Pariz, 25. jan. „New Jork Herald“ poroča iz Jokohame, da japonska vlada še doslej ni ničesar oficijelnega odgovorila na severo-amerikanski predlog glede neutralizacije mandžurske železnice. Kar se je poročalo, so samo prazne kombinacije.

Za ustavni režim na Hrvaškem.

d Budimpešta, 25. jan. Včeraj se je vršila tu konferenca med zastopniki srbohrvatske koalicije in dr. Tomašičem in Šumanovičem kot zastopnikoma narodne stranke (madžaronov na Hrvaškem). Pogovor se je sukal okrog vprašanja, kako bi se našel skupen temelj za uspešno delo vprid obnovljenju ustavne vlade na Hrvaškem.

Tržne cene.

24. januarja.

Dunaj. Iz Amerike in od drugod so došla poročila o zvišanju terminov, ki so vplivala tudi na tukajšnji trg. Vsled rezerve pri konzumu je došlo le do malega prometa. Pšenica je bila za 5 v dražja, rž trdna, ječmen medel, po ovsu in koruzi je bilo živahno povpraševanje.

Budimpešta. Svinjad: ogrske stare, težke 152 do 153 v. mlade težke 156 do 158 vin., mlade, srednje 156 do 158 v. mlade, lahke 156—158 vin. Zaloga 22 599 komadov. Prignano — komadov, odgnano 733. Ostalo torej 21.866 komadov. Tendence mirna.

Budimpešta. Pšenica za april K 14'31 pšenica za maj K 14'03, pšenica za oktober K 12'01, rž za april 9'90, rž za oktober K 8'99, oves za april 7'63, oves za oktober K —, koruza za maj 6'73, ogrščica za avgust 13'70 Pšenice se zmerno ponuja in kupuje. Tendence trdna, promet 10.000 q; rž trdna, pšenica v efektivu za 5 v višja, rž trdna, ostalo nespremenjeno. Termin za Ameriko in nakup trdni. Vreme mrzlo.

Sladkor. Trst. — Centrifugal Pilés prompt K 36³/₈ do K 37¹/₈, za kasneje K 36³/₈ do K 37¹/₈. Tendence: stalna.

Sladkor. Praga. Surovi sladkor prompt K 29'35, nova kampanja kron 25'40. — Tendence trdna. Vreme: mrzlo.

Budimpešta: mast svinjska K 176 — namizna slanina 152 —.

Dunaj. Goveja živina. Danes se je priglasilo na sejm 1531 glav; 823 glav je bilo suhe živine. — Plačevalo se je za met. stot žive teže: prima madžarski voli 78—84, gališki 80—86, nemški 92—102 kroni. Tendence medla.

Učenec

zdrav in močan, zmožen obeh deželnih jezikov, z dobrim šolskim spričevalom se takoj sprejme v trgovini mešanega blaga **Josipa Wagner**, Šmarje pri Jelšah. 67 2-1

Zvezna tiskarna

izvršnje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela, kakor: zavitke, račune, vabila, lepake, letake itd.

Priporočamo našim gospodinjam pravi: **FRANCKOV**: kavn
pridatek iz zagrebske tovarne.